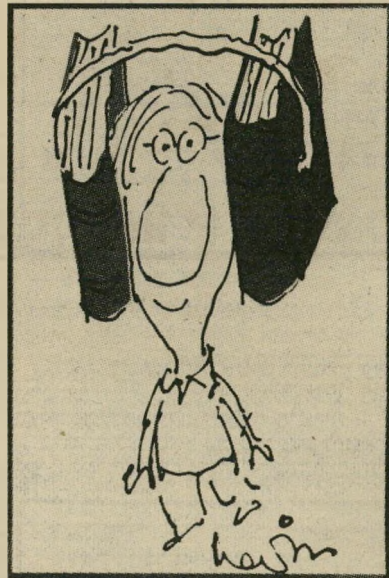

ראו אור השנה הם מאיה בוראנו, שהקובץ עיבוד נתונים 52 ראה אור בהוצאת אלף. בוראנו היא משוררת ששירתה היא בעלת עוצמה מהפכנית, ושונה מכל שירה אחרת הנכתבת כיום בעברית. משורר אחר, שהשנה ראה אור קובץ ביכוריו, הוא יגאל בן-אריה, שסיפרו צינת רוחות ראה אור בהוצאת עם עובד. שיריו של

בן-אריה הם בעלי נימה מורדת, שאותה הוא מכסה בגישות השירית שלו. בן-אריה הוא התגלית השירית של השנה האחרונה.

שירה מתורגמת

מעט מאוד סיפרי שירה מתורגמים, הראויים לביקורת לשמה, ראו אור בעברית בשנה האחרונה. בולט בספרים אלה קובץ שיריה של יוצא-הארץ נלי זק"ש, שראה אור בתרגומו של יורידיה פלם בהוצאת הקיבוץ המאוחד. קובץ זה מביא לקורא העברי מעט מעולם חרוזים יוצא-הארץ של משוררת חשובה זו בלשון הגרמנית. פחות טוב הוא תרגומו של ראובן אבינועם לנג העדן האבוד של ג'ון מילטון, שראה אור בהוצאת מסדה. חשיבותו של תרגום זה בעצם קיומו, אחרי שנים רבות שבהן לא זכתה העברית לתרגום משמעותי של יצירה חשובה זו.

קובץ שירה נוסף ומעולה הוא קובץ שיריו של ג'ון אשברי, דיוקן עצמי בראי קמור, שתורגם בידי זלי גורביץ וראה אור בהוצאת עכשו. זהו קובץ נדיר באיכותו וברמת תרגומו, של משורר מהבולטים בשירה האמריקאית אחרי מלחמת-העולם השנייה.

ספרות מתורגמת

כדומה לשנים האחרונות, ראו אור בתרגום לעברית כמה עשרות של ספרים מתורגמים מהספרות העולמית. אלה ספרים מומלצים ביותר לקורא הישראלי, שטעמו לספרות מתורגמת השתפר, על למאוד בשנים האחרונות. הסופר הבינלאומי, בעל החשיבות הישראלית הבולטת מכולם, היה השנה הסופר האנגלי-סרינידאי ממוצא הודי 'ס' נאיפול, שוכה באחרונה בפרס ירושלים. נאיפול, שהוא "סופר העולם השלישי", נחשב כשנים האחרונות לאחר מהחשובים שנוספרי העולם, וספריו תורגמו לעשרות לשונות. בהוצאת זמורה ביתן ראו אור שלושה ספרים של נאיפול: עיקול בנהר, במדינה חופשית ואנשי גרלה. שלושה ספרים אלה מומלצים לקריאה — שלושתם מייצגים את כתיבתו המיוחדת של נאיפול, וגם מעולים בפני עצמם.

ספר שראה אור במהדורה חדשה הוא סיפורו של הסופר האמריקאי וחתן פרס נובל ג'ון סטיינבך, טורטיה פלט, בהוצאת כתר. זהו ספר החושף לקורא עולם ויצא-דופן של אמריקה הרחוקה מאורות הפלורוסצנט והכספית שלה. מדף סיפרי הספרות הגרמנית החדשה גדל מאוד בשנה האחרונה, כמתבקש מחשיבותה של ספרות זו בעולם, נכון לעכשיו. בין הספרים הבולטים שתורגמו מגרמנית, סיפרו של ג'וזף גראס הווינוד בטלגטה ראה אור בהוצאת

זמורה ביתן. המספר על דרך המשל על שנת ייסודה של קבוצה 47. גם סיפרו של הילרייך בל, אף הוא חתן פרס נובל, הרכבת נהגה לדייק, שראה אור בהוצאת מסדה, ממשיך באותו עיסוק גרמני, עם ספחית מלחמת העולם השנייה.

המעולה בספרים שתורגמו מגרמנית בשנה החולפת הוא סיפרו בעל שני הכרכים של זיגפריד לניץ, מוזיאון המולדת, שראה אור בהוצאת זמורה ביתן. זה ספר מהמם, מהמעולים שראו אור בשנים האחרונות, ובו בוחן לנג את תהליך ההתכחשות של אדם גרמניה למולדתו, שנכבשה בתום המלחמה העולמית ונמסרה לפולנים.

ספרים נוספים במדף הספרים הגרמני, הם ספרים של קלאסיקה כמו במערב אין כל חדש מאת אריך מאריה רימארק והעולם של אתמול של סטפן צווייג, שניהם ראו אור גם הם בהוצאת זמורה ביתן. שני ספרים אלה הינם בכינת גינדי גרמניה של שתי מלחמות העולם.

סופרת מעולה, ששניים מספריה ראו אור בשנה החולפת, היא הסופרת הבריטית הצעירה מרגרט דראבל. הספרים עידן הקרח, שראה אור בהוצאת כתר, וריחיים, שראה אור בהוצאת שוקן, מביאים בעוצמות תיאור מעולות את בחינת העולם האורבני של אנגליה. דראבל היא סופרת מרתקת, המצליחה להנפיש לקורא, באיכות תיאורית מעולה, חוויות של זמננו. סופרת נוספת היא הסופרת הרוס-אפריקאית נאדין גורדימר, שסיפרה אורח כבוד ראה אור בהוצאת עם עובד. גורדימר מזכירה בסיפרה את אותו עולם שלישי שנאפול מעלה בספריו, אך היא מעלה עולם זה באמצעות גיבור לבן, הבוחן את התפוררותה של אפריקה אחרי צאת האדם הלבן ממנה.

השנה ראה אור ספר נוסף של הסופרת הבריטית אייריס מרדוק, אהבות של קודש וחול, שראה אור בהוצאת זמורה ביתן. מרדוק, שהקורא הישראלי כבר קלט כמה מהרומנים שלה, עשויה להביא עונה רבה לקורא בסיפרה זה.

ספר יוצא דופן הוא סיפרה של חברת קבוצת סולידריות בפולין, חנה קראל, להקדים את האלוהים, שראה אור בהוצאת אלף. סיפרה של קראל עוסק בפעולת אחר של סולידריות, מרק אדלמן, שהתפתח באחרונה כמארגן המחאה נגד ההשתתפות בטקס הרשמי של ממשלת פולין ליד אנדרטת לוחמי גיטו וארשה. אדלמן, מנתח-לב נודע בפולין, היה אחד משלושת מפקדיו של המרד בגיטו וארשה, וקראל מצליחה

להביא באמצעותו את התיאור המעולה, ובעל הערכים הספרותיים הטובים ביותר, של מרד הגיטו, במתכונת ספרותית מעולה.

שני ספרים מעולים של הסופר הצעיר הנהדר נגיב מחפוז ראו אור השנה בתרגום לעברית. הראשון הוא פיטפוטים על הנילוס, שראה אור בהוצאת כתר. זהו ספר הבוחן את נימות הניהיליזם, תוך עירפול חושיים. סיפרו השני של מחפוז, שראה אור ממש בימים אלה, הוא מיראמר בהוצאת תמוז, שהוא אליגוריה הוויגה של מצרים בימי המהפכה הנאצרית.

שני ספרי-בכורה של מחברות אמריקאיות בתרגום לעברית הם שפיכות דמים מאת סינתיה ארויק, שראה אור בהוצאת ספרית פועלים וגברת האריס של דיאנה טריילינג, שראה אור בהוצאת שוקן. שתי המחברות הן יהודיות, ולא מעט מעולמות של יהודי אמריקה מצוי בספריהן. סיפרה של ארויק הוא בעל נימה יהודית יותר, בעוד שסיפרה של טריילינג הוא דוקומנטרי למחצה ובו מנסה המחברת להיכנס

לתוך מניעה של אשה בוגרת הרוצחת את מאהבה המאוכזב אותה.

ספר נדיר בייחודו הוא סיפרו של נורמאן מייילר שירת התליין, שראה אור בהוצאת זמורה ביתן. זהו סיפורו המלא של גארי גילמור, רוצח אמריקאי שנידון למוות, ועמד על זכותו להיות מוצא להורג. ברומן עבכרס זה (יותר מ-1000 עמודים) מצליח מייילר להפוך חומר תיעודי לרומאן ענק, המפרט את החוויה האמריקאית עד לנימיה הקטנים ביותר. ספר מומלץ ביותר.

ייחודיים הם שני ספריו של הסופר הברזילאי הקשיש ז'ורז' אמאדו, דונה פלור ושני בעליה וגבראלה, שראו אור בהוצאת זמורה ביתן. אלה ספרים החושפים לפני הקורא את אותו עולם של תהיבשת האמריקאית, עולם של נצרות, חיות, ריקודים, סבל ועוני. עולם, שז'ורז' אמאדו נחשב לאחד מגדולי מתארי. ספריו של אמאדו הינם עממיים מאוד, ובעממיותם עוצמתם. שני ספרים נוספים מדרום-אמריקה הם ספריו של חתן פרס נובל לשנה זו, גבריאל גארסיה מארקס, סופת שלכת וימי רעה, שאף הם ראו אור בהוצאת זמורה ביתן. שני ספריו של מארקס ממשיכים ומעלים לקורא מאותן נפלאות המתרחשות בעיריה מאקונדו בקולומביה, עיריה מופלאה על גלריית הרמויות הנדירה שלה.

ספרון מעולה הוא סיפרו של הסופר היהודי-אמריקאי נתנאל וסט (ווינשטיין) גברת לביבוד, שראה אור בהוצאת זמורה ביתן. הנובלה של וסט מתארת את עולמו המופלא והמרגש של מחבר מדור תשובות למיכתבים רומנטיים למערכת בעיתון אמריקאי. זהו ספר בעל נימות נוצריות, שלא היו מכייתות גם את פינחס שדה.

ספר מתורגם אחרון הוא סיפרו של הסופר הישראלי יוסף בירשטיין, המוטבים, שראה אור בהוצאת הקיבוץ המאוחד. סיפרו של בירשטיין, שתורגם מיידיש, מתאר חוויה נקראת מטורפת, בעיר גלילית המתנהלת כהתאם לעליית ולנפילת הבורסה. ספר מהמעולים שנכתבו בידי סופר ישראלי.

עיון

סיפרי עיון, רבים ראו אור במהלך השנה החולפת. הבולטים שבהם מקיפים כמה נושאי עיון, ויצא-דופן בעיסוקו הוא סיפרו של אהרון שיי ממילחמת האופיום עד יורשי מאו, שראה אור בהוצאת זמורה ביתן. סיפרו של שיי מביא לתוך-אורך של תולדות סין החדשה, במשך קרוב למאתיים שנה, תוך שהוא מסיר, ולוא במעט, את מסך הבמבוק מעל לארץ גדולה זו.

שני ספרים של הפילוסוף היהודי המנוחה ברוך שפינוזה ראו אור השנה בהוצאת מאגנס. הספרים הם מאמר מדיני ומאמר תיאולוגי-מדיני — ספרים, המעניקים לקורא הישראלי עוד מעט פרספקטיבה על גדולתו של שפינוזה בעולם בכלל וביהדות שנידתה אותו בפרט.

אחרי מותו של המשורר יונתן רטוש, ראו אור בהוצאת הדר שני ספרים, המתחייבים לכתיבתו הלא-ספרותית. אלה סיפרי מאמרים ורשימות הקובצים, תחת הכותרות ספרות יהודית בלשון העברית וראשית הימים — שבהם מפרט רטוש את תורתו התרבותית-פוליטית. שני הספרים מומלצים בשל השפעתם על ראיית העולם התרבותית של ישראל בעתיד לבוא.

ספר בעל חשיבות לשורשי התרבות העברית הוא סיפרו של שימחה נח קרמר, ההיסטוריה מתחילה בשומר, שראה אור בהוצאת ספרית פועלים. סיפרו של קרמר הוא ספריסודר מעולה, להבנת שורשיה התרבותיים-תחיקתיים של התרבות היהודית, שהביאה לייסודו של הבית הראשון. ספר נוסף בעל השלכות על המהפכות הפוליטיות-חברתיות של המאה העשרים, הוא סיפרו של החוקר וההיסטוריון יעקב מלמון, מיתוס האומה וחזון המהפיכה, שראה אור בהוצאת עם עובד. באותה הוצאה ראה אור סיפרו המופלא של פרייריך גרינפלד נביאים בבלי כבוד, המתאר את הרס המרכיב היהודי תרבות ובספרות הגרמנית, רק מעיין בספר זה עשוי להבין את נחיתותה של התרבות היהודית בארץ. בצד אותו ענק תרבותי, שאותו הובילו לשיא יהודי גרמניה.

ספר בשני כרכים הוא סיפרה של פרופסור נורית גוברין מאופק אל אופק — ג' שופמן, שהוא מונוגרפיה רחבת-ידיעה על סופר עברי, אחד הגדולים, על שיאיו ועל מפלותיו.

ארץ-ישראל

אחד מנושאי הקריאה המרתקים בשנים האחרונות את הישראלים, הוא תולדותיה של ארץ-ישראל. לספרים בנושאי ארץ-ישראל, המקיפים נושאים כארכיאולוגיה, התיישבות, מונוגרפיות, ספריו-כרונות, סיפרי מסעות ומחקרים, היתוספו בשנה האחרונה עשרות, אם לא מאות ספרים.

אחד המבולטים שנספרים אלה הוא סיפרו של חיים חייסין מסע בארץ המובטחת, שראה אור בהוצאת הקיבוץ המאוחד. סיפרו של חייסין הוא ספר-זיכרונות מרתק, של אחד מראשוני כ"ל, המתאר את ימיה הראשונים של העלייה הציונית לארץ. על האהבה והסיכסוכים, תוך שהוא משרטט בעט קל את הרמויות של אותם שנשטש את מולדתם הישנה והגיעו ארצה. אך חייסין, ששב לרוסיה, למד בה רפואה וחזר לארץ, כדי למסור דוחות על המתרחש כאן לתוככי-ציון, ותיאוריו הינם תיאורים מהמרתקים, שנכתבו על אותם ימי בראשית.

לסיפרו של חייסין, ממש על אותה תקופה ועל אותם אנשים, מצטרף סיפרו של אליהו שיד זיכרונות, שראה אור החודש בהוצאת יד יצחק

ברצבי. סיפרו של שיד מתאר את אותה התקופה מהווית של שליח הברון רוטשילד, וקריאה מקבילה בשני ספרים אלה עשויה להיות חוויה מרתקת עבור אוהבי הסיפור על תולדותיה של ארץ-ישראל באותה עת.

גם סיפרו של יצחק יפה, מה הם החיים? אותו הביא לדרוס יעקב שרת בהוצאת תשר, מביא את סיפור ימיה הראשונים של גימנסיה הרצליה, כפי שהועלו על הגייר ביומנו של אחד מתלמידיה, ששלח יד בנפשו. מהדורה חדשה ומתוקנת של טרומפלדור מאת שולמית לסקוב, ראתה אור בהוצאת כתר. ספר זה מביא מונוגרפיה של אותה דמות אגדתית, ממיסודי תנועת העבודה, שהתנועה הרוויזיוניסטית אימצה לה מטעמים לא-כיריים כסמל.

ספר אחר, שהוא מחקרי אך יש בו מטעם הימים שעבר, הוא סיפרו של שמעון רשף, זרם העובדים בחינוך, שראה אור בהוצאת הקיבוץ המאוחד. המעיין בספר זה עשוי לגלות קטעים מרתקים על ימי ראשית ורם העובדים, על בית הספר א"ד גורדון בצפון תל-אביב, שטומא באחרונה כירי המנהלת שלו בהומנת ביקור של נציגות רשמית מדרום-אפריקה, תוך בעיטה במסך שעליו היא ניצבת.

אל סיפרי ארץ-ישראל כבר רחוק יותר, מתייחס סיפרו הנחרד של מאיר כירד, שראה אור בתבנית אלבומית בהוצאת כתר. הספר, תרשום, והמחבר מצליח להתחמק בתבונה רבה, ובעזרת תגליות שונות, מהאיוולת הלאומנית שאחזה בשנים האחרונות בכמה ארכיאולוגים, שהפכו את מיקצועם קרודם לחפור בו הוכחות לאומניות. הפרק המתייחס לימי הורדוס מגלה למעיין בו ירושלים עצומת-מימדים, ולא אותה ירושלים עלובה, שהיהדות תורת להציג.